

Spis treści

Wykaz skrótów	11
Wstęp	13
1. Samorząd terytorialny – pojęcie, istota i podstawy prawne	15
1.1. Pojęcie i istota samorządu terytorialnego	15
1.2. Podstawy prawne ustroju samorządu terytorialnego	19
1.3. Model samorządu terytorialnego	23
1.3.1. Rodzaje modeli samorządu terytorialnego	23
1.3.2. Model samorządu terytorialnego w Polsce	24
Bibliografia	25
2. Tradycje samorządu terytorialnego	26
2.1. Kształtowanie się koncepcji samorządu terytorialnego	26
2.2. Tradycje samorządu terytorialnego w Polsce	27
2.3. Restytucja samorządu terytorialnego w 1990 r.	33
2.4. Reforma ustroju samorządu w latach 1997–1998	38
Bibliografia	39
3. System wyborczy do organów samorządu terytorialnego	40
3.1. Uwagi ogólne	40
3.2. Zasady wyborów	41
3.3. Obsadzenie mandatów bez głosowania	43
3.4. Wygaśnięcie mandatu radnego	44
3.5. Wybory uzupełniające i przedterminowe	44
3.6. Głosowanie	46
3.7. Protesty wyborcze i stwierdzenie ważności wyborów	48
3.8. Kampania wyborcza i jej finansowanie	50
3.9. Zgłaszanie kandydatów na radnych	52

3.10. Przepisy szczególne dotyczące wyborów do rad gmin	54
3.11. Przepisy szczególne dotyczące wyborów do rad powiatów	60
3.12. Przepisy szczególne dotyczące wyborów do sejmików województw	62
3.13. System wyborczy na urząd wójta lub burmistrza (prezydenta miasta)	64
3.13.1. Uwagi ogólne	64
3.13.2. Zgłaszanie i rejestracja kandydatów	66
3.13.3. Głosowanie oraz ustalenie wyników głosowania	68
3.13.4. Przepisy szczególne dotyczące kampanii wyborczej w wyborach na wójta, burmistrza (prezydenta miasta)	69
Bibliografia	70
4. Referendum lokalne	72
4.1. Pojęcie, istota i formy referendum	72
4.2. Referendum przeprowadzane z inicjatywy organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego	75
4.3. Referendum przeprowadzane na wniosek mieszkańców	76
4.3.1. Referendum na wniosek mieszkańców w sprawach innych niż odwołanie organu jednostki samorządu terytorialnego	77
4.3.2. Referendum w sprawie odwołania organu jednostki samorządu terytorialnego	78
4.4. Kampania referendalna	79
4.5. Finansowanie referendum	82
4.6. Tryb przeprowadzania oraz ustalania i ogłaszania wyników referendum	83
Bibliografia	86
5. Zadania samorządu terytorialnego	87
5.1. Pojęcie i istota zadań samorządu terytorialnego	87
5.2. Podział zadań samorządu terytorialnego	88
5.3. Formy wykonywania zadań samorządu terytorialnego	91
5.4. Egzemplifikacja zadań samorządu terytorialnego	92
Bibliografia	95
6. Organy stanowiące	96
6.1. Uwagi ogólne	96
6.2. Status radnego	98
6.3. Organizacja wewnętrzna rady gminy (miasta), rady powiatu i sejmiku województwa	100
6.3.1. Powoływanie organów	100
6.3.2. Sesyjność pracy organów stanowiących	100
6.3.3. Komisje samorządowych organów stanowiących: gminy, powiatu i województwa	102

6.3.4. Kluby radnych	104
6.4. Kompetencje samorządowych organów stanowiących: gminy (miasta), powiatu i województwa	105
6.4.1. Uwagi ogólne	105
6.4.2. Kompetencje rady gminy (miasta)	105
6.4.3. Kompetencje rady powiatu	107
6.4.4. Kompetencje rady województwa	108
Bibliografia	110
7. Organy wykonawcze	111
7.1. Uwagi ogólne	111
7.2. Kompetencje samorządowych organów wykonawczych	113
7.2.1. Kompetencje wójta (prezydenta, burmistrza miasta)	113
7.2.2. Kompetencje zarządu powiatu (prezydenta miasta na prawach powiatu)	114
7.2.3. Kompetencje starosty	115
7.2.4. Kompetencje zarządu województwa	116
7.2.5. Kompetencje marszałka województwa	117
7.3. Odwołanie lub rezygnacja samorządowego organu wykonawczego. Wygaśnięcie mandatu wójta (burmistrza, prezydenta)	118
7.3.1. Odwołanie lub rezygnacja organów	118
7.3.2. Wygaśnięcie mandatu wójta, burmistrza lub prezydenta	120
7.4. Urzędy samorządowych organów wykonawczych. Skarbnik i sekretarz	122
Bibliografia	123
8. Aparat administracyjny samorządu terytorialnego i jednostki pomocnicze gmin	124
8.1. Istota aparatu administracyjnego	124
8.2. Urząd gminy	125
8.2.1. Struktura organizacyjna urzędu gminy	126
8.2.2. Wójt (burmistrz, prezydent), sekretarz i skarbnik gminy	128
8.2.3. Referaty i pracownicy samorządowi	129
8.2.4. Stanowisko ds. obsługi rady gminy. Referat planowania przestrzennego i budownictwa	130
8.2.5. Referat inwestycji i zamówień publicznych	130
8.2.6. Stanowisko ds. współpracy z zagranicą	131
8.2.7. Referat funduszy europejskich	131
8.2.8. Stanowisko ds. drogownictwa i łączności	132
8.2.9. Stanowisko ds. obywatelskich oraz ochrony środowiska	133
8.3. Starostwo powiatowe	133
8.3.1. Pozycja starosty	134
8.3.2. Struktura organizacyjna starostwa	134

8.3.3. Wicestarosta, sekretarz i skarbnik powiatu	137
8.3.4. Wydziały starostwa powiatowego	138
8.3.5. Wydział finansów i budżetu	141
8.4. Urząd marszałkowski	145
8.4.1. Struktura organizacyjna urzędu marszałkowskiego	145
8.4.2. Departamenty urzędu marszałkowskiego	147
8.5. Jednostki pomocnicze gmin	152
8.5.1. Statut jednostek pomocniczych	153
8.5.2. Organy jednostek pomocniczych	154
8.5.3. Rady gminy a jednostki pomocnicze	154
Bibliografia	155
9. Formy współdziałania jednostek samorządu terytorialnego	156
9.1. Istota i zakres współdziałania jednostek samorządu terytorialnego	156
9.2. Związki międzygminne oraz związki powiatów	158
9.3. Porozumienia gmin, powiatów i województwa	161
9.4. Stowarzyszenia gmin, powiatów i województw	162
9.5. Współpraca zagraniczna	166
Bibliografia	168
10. Akty prawa miejscowego organów samorządu terytorialnego oraz procedura uchwałodawcza	169
10.1. Pojęcie i istota aktów prawa miejscowego	169
10.2. Rodzaje aktów prawa miejscowego samorządu terytorialnego	171
10.2.1. Kryteria podziałów	171
10.2.2. Akty prawa miejscowego o charakterze wykonawczym	172
10.2.3. Akty prawa miejscowego o charakterze porządkowym	173
10.2.4. Akty prawa miejscowego o charakterze ustrojowo-organizacyjnym	175
10.3. Procedura uchwałodawcza	179
10.3.1. Inicjatywa i przygotowanie projektu uchwały	179
10.3.2. Zwołanie sesji organu uchwałodawczego	181
10.3.3. Podjęcie uchwały	183
10.4. Publikowanie aktów prawa miejscowego	184
Bibliografia	186
11. Mienie samorządu terytorialnego	187
11.1. Uwagi wstępne	187
11.2. Mienie komunalne	189
11.3. Mienie powiatu	192
11.4. Mienie województwa	194

11.5. Zarządzanie mieniem samorządowym	197
Bibliografia	200
12. Finanse samorządu terytorialnego	201
12.1. Wprowadzenie	201
12.2. Budżet	202
12.2.1. Procedura uchwalania budżetu	203
12.2.2. Nierównowaga budżetowa	203
12.2.3. Struktura budżetu	204
12.2.4. Wykonanie budżetu, sprawozdawczość i absolutorium	205
12.2.5. Wieloletnia prognoza finansowa	207
12.3. Dochody	208
12.3.1. Dochody gminy	208
12.3.2. Dochody powiatu	209
12.3.3. Dochody województwa	210
12.4. Wydatki	211
12.5. Nadzór, kontrola i audyt finansów samorządu terytorialnego	212
12.5.1. Nadzór i kontrola regionalnych izb obrachunkowych (r.i.o.)	212
12.5.2. Kontrola Najwyższej Izby Kontroli (NIK)	215
12.5.3. Audyt wewnętrzny i kontrola zarządcza	215
12.6. Dyscyplina finansów publicznych i jej naruszenie	216
Bibliografia	217
13. Pracownicy samorządowi	218
13.1. Uwagi ogólne. Cel ustawy	218
13.2. Podmiotowy zakres stosowania ustawy	221
13.3. Formy i warunki zatrudnienia pracowników samorządowych	224
13.4. Istota i zasady postępowania kwalifikacyjnego	228
13.5. Promowanie i zmiana miejsca oraz warunków zatrudnienia	231
13.6. Obowiązki i uprawnienia pracowników samorządowych	232
Bibliografia	235
14. Sądowa kontrola i ochrona samorządu terytorialnego	237
14.1. Zagadnienia ogólne	237
14.2. Sądowa ochrona samorządu terytorialnego	239
14.2.1. Zagadnienia ogólne	239
14.2.2. Skarga na rozstrzygnięcia organu nadzorczego	240
14.2.3. Sądowa ochrona kompetencji jednostek samorządu terytorialnego	246
14.3. Sądowa kontrola samorządu terytorialnego	248
14.3.1. Zagadnienia ogólne	248

14.3.2. Istota i zakres sądowej kontroli samorządu	248
14.3.3. Legitymacja skargowa	253
Bibliografia	258
15. Nadzór nad samorządem terytorialnym	259
15.1. Zagadnienia ogólne	259
15.1.1. Pojęcie nadzoru	259
15.1.2. Kryteria nadzoru	260
15.1.3. Zakres nadzoru	264
15.1.4. Organy nadzoru	267
15.2. Środki nadzoru	268
15.2.1. Zatwierdzenie, uzgodnienie, zaopiniowanie	272
15.2.2. Wstrzymanie wykonania uchwał lub zarządzeń organów jednostek samorządu terytorialnego	274
15.2.3. Stwierdzenie nieważności uchwał i zarządzeń organów jednostek samorządu terytorialnego	274
15.2.4. Rozstrzygnięcia regionalnej izby obrachunkowej w zakresie budżetu	284
15.2.5. Nadzór wojewody nad realizacją obowiązków określonych w ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy oraz w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne	286
15.2.6. Środki nadzoru przysługujące prezesowi Rady Ministrów i sejmowi	287
15.3. Środki ochrony sądowej	289
Bibliografia	291
16. Ustrój miasta stołecznego Warszawy	294
16.1. Uwagi ogólne. Geneza ustroju m.st. Warszawy	294
16.2. Statut miasta stołecznego Warszawy	297
16.3. Rada miasta stołecznego Warszawy	298
16.4. Prezydent miasta stołecznego Warszawy	302
16.5. Dzielnice miasta stołecznego Warszawy	306
16.6. Gospodarka finansowa miasta stołecznego Warszawy	310
Bibliografia	312